

TAŞPINAR

ny

AFYON
HALKEVİ DERGİSİ

ASYI: 132—133.
OCAK — ŞUBAT 1946.

İÇİNDEKİLER:

Halkevleri İçin Millî Şef'in Buyruklarından	
Halkevlerimizin 14 üncü Bayramı	N. A. Kansu
Halkevi Destanı	V. Çizmecioglu
Taşpınardan Damlalar	E. Â. Bakı
Mevsimlik Türküler	O. T. Pamirli
Yanık Yanık	S. Irlayeri
İlimizi Görmeye Geldik	Ö. Ömürdağ
Emirdağı'ndan Sesleniş	E. Erenoğlu
Yahya Çelebi'den Parçalar	S. Gönçer
Bir Kıt'a	V. Çizmecioglu
Şâir Felâhi'den Şâir Vehbi'ye	F. Genel
Tiyatro ve Biz	R. Kutman
Emirdağı'na Dair	A. S. Aytuğ
Kınası Karılır Tasta	O. Attilâ
Evimiz İçinde	

T A Ş P I N A R

Afyon Halkevi Dergisi

Afyon ve Çevresinden Yankılar Belirtmeğe Çalışır.

SAYI: 132-133.

Ocak-Şubat 1946.

HALKEVLERİ İÇİN

Sevgili Milli Seftimizin

ÇEŞİTLİ YILLARDAKİ BUYRUKLARINDAN:

HALKEVLERİ vatandaşların külfetsiz toplanacakları yer olduğu gibi, vatandaşların memleket ve millet işlerini, bilhassa milletin yüksek kültür işlerini, düşündükleri gibi, zahmetsiz konuşabilecekleri bir yerdir.

Halkevlerinde milli ve içtimai hayatın temelleri terbiye suretinde, tedris suretinde, konuşma suretinde mütemadiyen kurulmalıdır; bunu iltizam ediyoruz.

Cumhuriyet Halk Fırkasının, halkevleri vasıtasıyla memleket içinde takip ettiği kültür politikası; bu vasıta ile ilim ve fenni, güzel sanatları yaymak, bu memleketin siyaseti, iktisadiyatı hakkında en yeni, en doğru malûmatı ortaya dökmektir.

Cemiyetimiz ilim ve fenne istinat eden, güzel sanatlara meclup olan, milliyetçi, ilerleyici bir cemiyettir, böyle olmalıdır.

Halkevleri fikir olarak ve müessese olarak mesuliyet mevkiinde bulunan siyasî partimizin, bütün özünü, varlığını halkın geniş tabakalarına anlatması ve sevdirmesi için, mühim bir merkezdir.

Bir vasıtamız olmasa dahi bir tarlanın ortasında toplanıp gene birbirimizle bağırarak konuşabiliriz; mesele süste değil, teşkilâtın esasında, fikrinde ve cevherindedir.

Halkevleri, vakit vakit siyasî icraatımızdan dahi vatandaşlarımıza açık alınla, temiz yürekle hesap vereceğimiz bir yer olacaktır.

HALKEVLERİ, kurulan bütün medeniyetlerin üstüne geçmek iddiasında bulunan Türkiye Cumhuriyetinin hayatı için aziz bir toplanma yeri, bütün kabiliyetleri inkişaf ettiren bir mihrak sayılmalıdır.

Halkevlerinde her toplanış, vatandaşın karakterini sağlamlaştırmak, yükseltmek, inceltip güzelleştirmek için yeni bir fırsat olmalıdır.

Bütün ahlâkların başında, bütün hassaların üstünde Türk vatandaşlığı vatanperverliği düşünülmelidir.

Vatanperverliği Halkevlerinin terbiye etmek için belli başlı uğraşacakları, dikkat edecekleri ve takip edecekleri bir mevzu addetmeliyiz. Addetmeliyiz ve her vesile ile anlatmalıyız. Zamanı nvesaiti ne kadar ilerlerse ilerlesin, memleketlerin zenginlikleri ne kadar çoğalırsa çoğalsın, bir memleketin emniyeti için başlıca vasıta, esaslı vasıta ve tek vasıta evlâtlarının vatanperverliği ve fedakârlığıdır.

Diğer her malzeme, diğer her vasıta ve silâh olarak kullanılacak her şey vatanperverliğin ve fedakârlığın yanında yüzüne bakılmaz, bayağı bir şeyden ibarettir.

Bu vatanın asırlardanberi muhtaç olduğu şey, vatandaşların tek bir aile gibi toplanarak orada vatanın ilerlemesine medar olacak esaslı faaliyetleri beraber tanzim etmeleri ve beraber takip ve tatbik etmeleridir.

Halkevleri bütün vatandaşların müşterek malıdır. Halkevlerimiz temiz feyizli ve ilerler bir halde olması, bütün devlet memurlarının vatandaki bütün entellektüel sınıfın, bütün ilerlemek isteyen unsurların müşterek malı, müşterek vasıtasıdır. Halkevlerinin her hangi bir muvaffakiyetsizliğinden doğacak her hangi bir mesuliyet hepsinin hepsinin boynundadır.

HALKEVLERİ bütün vatandaşların, bu vatanın ülkesi sahibi, çalışmak isteyen bütün güzide unsurların toplantı yeridir.

Halkevleri sosyal büyük bir ödevi üzerinde almışlardır. Bu ödev vatandaşların toplanıp gerek ilim alanında ve gerek sosyal bakımdan birlikte konuşabilmek âdetine alışmalarıdır. Bu bizim ötedenberi büyük bir ihtiyacımızdır.

Halkevleri siyasî bir müessese değildir. Sosyal ve kültürel kurumlardır. Onun için memleketin bütün ışıklı evlâtları bu toplantılarda bulunarak zevklenmeli ve Halkevine hizmet etmeyi yurda karşı bir ödev telâkki eylemelidir. Memur olsun, serbest meslek erbabı olsun herkes halkevlerinde en temiz bir aile toplantısı gibi bulunmayı kendisi için istenilir bir iş saymalıdır.

Bütün Halkevlerinde bulunanlar işitsinlerki, bu memleketin ilerlemesi, genişlemesi için muhtaç olduğumuz vasıtaların en başında paradan, her şeyden evvel, en başta bilgi lâzımdır.

HALKEVLERİMİZİN 14 CU BAYRAMI

Münasebetiyle C. H. P. Genel Sekreterimiz Sayın
NAFİ ATUF KANSU'nun Söylevleri:

«Büyük Şefim, sayın yurttaşlarım,

Ondördüncü Halkevleri bayramını yüksek varlıklarınız önünde açmakla bahtiyarım.

Halkevleri ve Halkodalarımızın kuruluş yıl dönümleri bizim için millî bir topluluk ve sevinç günü olmaktadır. Şu saatta, yurdumuzun her köşesindeki 4521 çatı altında, sıcak bir beraberlik havası içinde toplandık; bu mutlu günü milletçe kutluyoruz.

Halkevlerimiz ve Halkodalarımız, Büyük Şefimizin dedikleri gibi, yirminci yüzyılın büyük ve kıymetli bir eseri olan Yeni Türkiye'nin, tamamiyle kendi ihtiyaçlarına göre yarattığı, yepyeni sosyal bir kurumdur ve Türk Cemiyetinin ışığı ve dünyayı görmek, hep birlikte millî ve medenî hayat sürmek için, meydana getirdiği bir yapıdır. Bu bakımdan, onları, yeni çağımızın müjdecisi, yeni yaşayışımızın temsilcisi olan topluluk yerleri halinde, düşünmeğe alışmış bulunuyoruz. Yabancı kültürlerin baskısı altında ezilmiş, gelişmemiş olan millî kültürümüzün, yaşayışımızın, dilimizin, sanatımızın her türlü mânevî zordan uzak, serbestçe gelişmesi için kurulmuş, bu kültür ocaklarına biz, batı medeniyetinin bilgilerini, vasıtalarını getirmekteyiz. Böylelikle, bu mânevî birlik havası içinde, yaratıcı Türk zekâsının meydana getireceği millî büyük varlıkları şimdiden, güvenle beklemekte ve görmekteyiz.

Eski ve köklü medeniyetin mirasçısı olan milletimiz, çağdaş medeniyetin bütün istidatlarını, göğsünde saklamaktadır. Bunun için biz, Türk milletinin kalkınma çağında, medeniyetin her alanında kendine mahsus parlak eserleri yaratacağına ne kadar inanmışsak, bu çağın gerektirdiği sosyal ve siyasî yaşayış şartlarına, en mükemmel örneği vereceğine de o kadar kuvvetle inanmış bulunuyoruz.

İşte Halkevleri ve Halkodalarımızın çalışmaları, baştan beri en çok, bu topluluk eğitimine doğru yöneltmiş bulunmaktadır. Bu kurumların kuruluşlarında ve işleyişlerinde, her zaman, topluluğun

samimî iradesini gerçekleştirme, esas tutulmuştur.

Böylece Halkevleri ve Halkodalarımız demokrasi eğitiminin gerçek halk okulları olmaktadır.

Cumhuriyet Halk Partisinin ön ayak olmasıyla, fakat doğrudan doğruya halkın emeği ve ilgisiyle meydana gelen, bu kurumların, bu yoldaki ödevlerine, yılmadan devam edeceklerine, güvenimiz sonsuzdur.

Arkadaşlarım,

Çoğunuz hatırlarsınız, ilk Halkevlerimiz, bundan 14 yıl önce, yine, bu salonda yapılan, coşkun bir törenle açılmıştı. İlk sayıları 14 idi. O gün Halkevlerinin büyük kurucusu Atatürk, aramızda idi. Onun ölmez adını, minnetle anarım.

14 yıl içinde, bu kurumlarımız, hızla çoğaldı; köylerde Halkodaları açıldı. Halkevi ve Halkodası olarak bugün, hizmete katılan 1394 kurumla 4521'i bulan, bu kurumlar, şimdiden Millî Eğitim Kurumlarımızın yanı başında, geniş bir kültür örgüsü haline geldiklerini, anlatmaya yeter sanırım.

Değerli arkadaşlarım,

Büyük devrimlerden sonra, Türk Milletinin, yeni bir medenî yaşayışa, yeni bir millî hayata erişmesini sağlamak için *Büyük Şeflerimiz*in bizlere armağan ettikleri, en güzel, en faydalı kurumlardan biri de Halkevleri ve Halkodaları olmuştur.

Bunların, sosyal yapımıza, ne kadar uygun ve manevî kalkınmamız için, ne kadar lüzumlu olduklarını, geçen 14 yıl göstermiştir.

Bu güzel sonuç karşısında, bugün, gönlümüz sevinç ve umutla dolu, 14 üncü Halkevleri bayramı hepimize kutlu olsun.

Partimizin, güzel bir gelenek olarak, kurduğu sanat mükâfatından, mimaride ve şiirde kazanmış arkadaşları şimdi bildirmekte, ayrıca zevk duyacağım:

Mimari müsabakamıza 26 proje gönderilmiştir. Birinciliği yüksek mimar Halit Femir, Feridun Akozan, Nezahet Süğüder ve Maruf Önal'ın birlikte hazırladıkları proje kazanmıştır. İkinciliği yüksek mimar Nejat Gökbelen, üçüncülüğü de yüksek mimar Asım Mutlu ve İzzet Baysal kazanmışlardır.

Şiir müsabakasına 164 şâir katılmıştır. Birinciliği Cahit Sıtkı Tarancı, İkinciliği Atılâ İlhan, üçüncülüğü Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın şiirleri kazanmıştır. Başarılarından dolayı, kendilerini huzurunuzda tebrik ederim.

HALKEVİ DESTANI

Halkın dilekleri, Halkevlerinden
Yükselir, yüce bir «kurultay» olur.
Nasıl ki şu uçsuz göklerde, hilâl:
Acunu ışığa boğan ay olur.

Bu Ev'dir ulusun kültür ocağı,
Bu Ev'dir ata, hem ana kucağı,
Bu Ev'in aydındır her bir bucağı,
Bu Ev'e sığınan öksüz, bay olur.

Dağları yol eder, denizler aşar,
Bu Ev'den yetişen göklerde uçar,
«Olmaz!» kelimesi önünden kaçar,
Bu Ev'de zor işler pek kolay olur.

Yılmaz soyundandır kurduğu ordu;
Savaşı önünde acunlar durdu..
Koruyanlar der ki: bu güzel yurdu,
Yan bakma yurduma kanın çay olur!

Zulüm ile yapılan köşkler, bucaklar,
Dumanı kesilmiş tütmez ocaklar,
Ulusun kanını emen alçaklar,
Bu Ev'in önünde hâkipay olur.

19 / Şubat / 934

Vehbi Çizmecioğlu

Piyes müsabakasına 102 eser gönderilmişse de, bunların hiç biri mükâfatlandırılmağa lâyık görülmemiştir. Piyes yazarlarını teşvik için, önümüzdeki yıl için de, piyes müsabakasını tekrarlamaya, karar vermiş bulunuyoruz.

Son söz olarak, ilk günündenberi, Halkevlerine ve Halkodalarına, değer biçilmez teşviklerini esirgemiyen, Büyük Millî Şefimize Halkevi ve Halkodaları mensuplarının şükranlarını sunarken, bu kurumların gelişmesinde, değerli emekleri geçen halkımıza ve her günkü yakın ilgi ve yardımlarile, bu kurumları kuvvetlendiren hükûmetimize teşekkürlerimi sunmağı vazife bilirim.»

HAKİKATIN GÖLGESİNDE... HALKEVLERİ İÇİN:

Edip Âli Baki

Fikirler Halkpartisi'ne ve kalpler Halkevi'ne..

*Halkevlerinin bir adıda Halkokulu'dur, ne
mutlu, feyiz verenlere ve alanlara!*

*Halkevleri feragat bahçesi. Orada çalışanlar,
yalnız, şeref gülleri dererler.*

*Halkevleri en mütevazı ve en yüksek meslek
erbabını bir hizaya getirir.*

*Halkevleri Halka doğru gürüyüşün hareket
noktasıdır.*

*Halkevlerinde dokuz meş'ale yanıyor, birinin
ışığında kendini göstermek pek mümkündür.*

*Halkevlerinin nezih havası içinde, kulaklara
şu tatlı akisler gelir:*

*Burası senin için!
Birbirinizi seviniz, sayınız!
Ya öğren; ya öğret!*

*Halkevleri Cumhuriyetin halka daima gülüm-
seyen bir çehresidir.*

*Birşey olmak istiyorum, diyen Halk çocuğu
için Halkevleri ümid kaynağıdır.*

*İyiliğe, güzelliğe, doğruluğa giden yol Halk-
evine uğrar.*

MEVSİMLİK TÜRKÜLER

Ölümlü dünya,
"Barışsak,, diyorum sevgilim.
Kara kış da bitti,
Bahçe sefaları başlar şimden geri.

Gene gizli konuşur,
Gözden irak dolaşırız
Bizim olan saatlerde

Ara sıra da olsa,
"Seviyorum,, deriz
Varsın yalan olsun
Kim bilecek...

Osman T. Pamirli

İLİMİZİ GÖRMEYE GELDİK

Emirdağ gençliği eyleyip dernek,
Burada bir gece vermeye geldik.
Âdetten, türetten bir çeşit örnek
Bugün bu sahneye sermeye geldik.

Gençliğin arzusu; gençliğe kuvvet
Bir tek dileği var: yurduna hizmet
Baştaki büyükler eylese himmet
Buradan faydalar dermeye geldik.

Ayrılmız-gayrımız katiyen yoktu
Takip ettiğimiz yol; altı ok'tur!
İlimizin bizde sevgisi çoktur
Kendi ilimizi görmeye geldik.

Sizleri görmekle hep bahtıyarız
Büyüğe saygıyı şeref sayarız
Gençlik hız aldıkca bir haz duyarız
"Emirdağ gecesi" vermeye geldik.

Eylemiş olursak sizi bihuzur,
Olan hatâmızı saymayın kusur,
Bu hususta sizden dileriz özür:
Sevginizden çelenk örmeğe geldik..

Ömer Çiftci (Ömürdağ)

YANIK YANIK

Coşup dalgalar gibi
Söylesem yanık yanık.
Dertli kavallar gibi
Söylesem yanık yanık.

Aldanmam renge, ete,
Gözüm yok güzellikte,
Dertlilerle birlikte
Söylesem yanık yanık.

Dolaşsam sağı-solu,
Gözlerim dolu dolu,
Dilimde: Anadolu
Söylesem yanık yanık.

Selman İrleyici

EMİRDAĞI'NDAN SESLENİŞ

Aşkın bahçesini gezdimde geldim,
Çetin bilmeceler çözdümde geldim,
Bu yılki iklimden bezdimde geldim
Yol verin, yol verin dumanlı dağlar!

Sağ yanınız orman, solunuz dere
Ezelden bağlıyız «yurt» denen yere
Bağrımızdan kopan coşkun sellere
Beni salıverin dumanlı dağlar.

Erciyaş, Emirdağ hepsi namlıdır,
Gürgenli, ardıçlı, meşe, çamlıdır.
Sizden ayrı düşen neden gamlıdır?
Bu sırda siz erin dumanlı dağlar.

Esat Erenoğlu

YAHYA CELEBİ'DEN

PARÇALAR

Katahisat Mevlevî şâirlerinin üçüncüsü olarak *Taşpınar*'ın 93 cü sayısında *Edip Âli Bakı* tarafından hayat ve eserleri incelenen Mevlevî Şeyhi Yahya Celebi'nin, Afyon Müzesi Müdürü Süleyman Gönçer tarafından bazı eserleri daha elde edilmiştir. Sırasıyla neşrediyoruz:

Gönlümün eğlencesi, derdime derman kandesin
Hicr ile halim perişan oldu el'an kandesin.

Sahni külhan oldu sensiz bana bugün gül'izar
Bari lutfet söyle ey mürgü hoşelhan kandesin.

Aklımı aldın benim ey Yusufî gülpirehen
Yoluna olsun feda aklü dil ü can, kandesin.

Kanmadı bu teşnedil kandır lebinden ey güzel
Zulmeti hicrinde kaldım âbıhayvan kandesin.

Muntazır teşrifine YAHYA şebü ruz bilmiş ol
Hasta hal oldum gaminle çeşmi mestan kandesin.

Düştü gönlüm ey kaşı kemanım bilmiş ol
Gayriye meyletmezem ey nevcivanım bilmiş ol.

Gitti aklım görmeyelden kameti bâlâ seni
Takatim tak oldu ey lü'lü zebanım bilmiş ol.

Gülşenî husnünden ayrı düştüğüm aynı hatâ
Hasta hal oldum gaminle ey civanım bilmiş ol.

Su gibi yüzler sürem her bar ayağın tozuna
Kande görsem seni ey şahı cihanım bilmiş ol.

Bir gece teşrifin arzular idim ey mehlika
Yoluna bezleyeyem ruhu revanım bilmiş ol.

Canı kurban etmek ister yoluna YAHYA senin
İdi vasle saklarım Yusuf zamanım bilmiş ol.

VEHBI'nin BİR KİT'ASI

Aziz şâirimiz Vehbi Çizmecioğlu son günlerini hasta olarak yaşadı. Sevdiği bir doktor, onu kahve, çay, tütün ve içkilerden men etmek istemişti. Bunun üzerine şâirimiz şu zarif kit'ayla cevap vermiş:

Men edersin kahveden, çaydan, tütünden, bâdeden,
Ey tabib, ben lezzet almam bu hayatı sadeden:
Bir kuru ekmekle bir su'dan ibaretse hayat
Geçtim artık böyle tahsisatı fevkalâdeden!..

Vehbi Çizmecioğlu

Şâir Felâhi'den Şâir Vehbi'ye

14 Ocak 1946 günü toprağa verdiğimiz, Afyon'un yaşayan değerli halk şâiri H. Felâhi Genel, on yıl önce ölen meslektaşı Vehbi Çizmecioğlu için bu ağıtı (mersiyeyi) söylemişti. İkisinden de aziz hâtıralarını birlikte anmağa vesile olan bu ağıtı okuyucularımıza sunuyoruz:

Son durak yerine, ister-istemez,
Herkes çağrılacak, ölüm bahane.
Ne bilir, ümitle, neş'eyle gezen?
Tükenince gider su ile dane.

«Vehbi!» sen aradan çekilip gittin,
Ağhabı, yârânı hep öksüz ettin,
Bilmem o yerlerde ne oldun, nettin?
Tasa verdin işitene, duyana.

Olduğun meclise verirdin revnak,
Güler, oynar idin; hem şen, hem şakrak,
Bizi çok acıttı bu acı firâk
Katıldın, gelmesi yok kârübane.

Aşkın tornasından geçmiştin Vehbi
Yâr ile ağıyârı seçmiştin Vehbi,
Bu hicran cur'asin içmiştin Vehbi,
Ayıldın gidince o bir cihana.

Dededen mirastır «şâirlik» sana,
Sirayet eyledi sende de bana,
«Şairim» değil mi? Sözüm yabana
Bakılınca şüerâyı zamana.

Bir zaman üfledin nısıfiyye ney'i
Terkeyledin bütün gamı dünyayı,
Âkibet ağuşa alıp «Ziya»,yı
Uçup gittiniz mi bağı cinane?

Safsata sözlerin yetişir, bağla,
Aşk ateşi ile ciğerin dağla,
FELÂH insan isen başına ağla
Nasıl varacaksın ulu dîvana?..

H. Felâhi Genel

TİYATRO VE BİZ

Rüşti KUTMAN

MİLLETLERİN alçalma ve yükselmelerinde tiyatronun çok büyük rolü olduğunu ve bütün ulusların tarihine göz gezdirdiğimiz zaman tiyatronun ya bir inkılâp yaptığını yeyahutta yapılan inkılâbın baş aktörü olduğunu görürüz.. «Tiyatro ihtiyacı doğar» derler. Doğrudur. Ve bu ihtiyacı ilk duyan millette Yunan'lılar olmuştur. Yunan şâiri Eşilo's'un eserlerinde ki telkin kuvvetiyle Yunan tarihine birçok zaferler kayıt edilmiştir. Yunan medeniyetine varis olan Roma'lılar karınları doyduktan sonra, yeni bir ihtiyaçla kıvranmışlar ve Sezar'ın sarayının önünde birikerek «karnımız doydu bizi hayvanlardan ayırt et» diye haykırmışlardır.

Tarih kitaplarını biraz daha karıştıracak olursak Bolşevik ihtilâlini ateşliyen kıvılcımlar arasında Tolstoy, Gorki ve Gogol'u başta görürüz.. Alman'ların istiklâl harbini idare eden ruhun (Waimiar) tiyatrosundan çıktığını ve yine İstanbul halkına hürriyet mefhumunu aşılayan ruhunda «Vatan ve Silistire», de tekâmül ettiğini anlarız.

* *

Tiyatro yalnız milletlerin siyasal hayatına hizmet etmekle kalmıyarak, bütün insanların fikren yükselmesinde büyük yardımlar eder. Bir tiyatro sanatkarı, kalıptan kalıba girerek, his ve ruh değişiklikleri içinde ağlayan, gülen, haykıran birçok insan tiplerini canlandırarak dünyanın görünen ve görünmeyen gizli taraflarını, iyiliklerini ve kötülüklerini açıklamış olur.

Buyıl 22 inci yılını kutluhyan Cumhuriyet idaresi çok kısa olan bu zaman içinde büyük devrimler yaparken tiyatroyuda ihmal etmedi. Bilhassa 1932 yılında, Ankara'ya temsil vermeye giden İstanbul Şehir Tiyatrosu artislerini bizzat sahnede tebrik eden Atatürk maiyetindeki arkadaşlarına söylediği şu veciz cümle ile Türk sahnesinin değerini altın harflerle dimağlara hâk etmiştir. «Efendiler!.. Hepiniz meb'us olabilirsiniz.. Vekil olabilirsiniz.. Hattâ Reiscumhur olabilirsiniz.. Fakat sanatkar olamazsınız.. Hayatlarını büyük bir sanata vakfeden bu çocukları sevelim»

İşte bundan sonradır ki Cumhuriyet Hükûmeti iki üç yıldır meyvelerini gördüğümüz Devlet Konservetuarını kurdu. Ve tiyatro devletin himayesiyle hakikî değerini buldu. Fakat bu büyük dava daha halledilmemiştir. Yurdumuzda 70—80 tiyatro turubu vardır, bunlar bu sanatın feragatlı çocukları yokluk içindedirler. Bu turupları toplamak, teşkilâtlandırmak ve bölgelere ayırarak himaye etmek Cumhuriyet idaresinin bu sanata ikinci hamlesi olacaktır. Ve o zaman tiyatroyu şaklabanlık gören Osmanlı zihniyeti tamamen ortadan kalkacaktır.

(*) Gelecek yazımızda Halkevleri Temsil Şubelerini incelemeye çalışacağız.

EMİRDAGI'NA DAİR

Adnan Sami AYTUĞ

EMİRDAGI'mız, ilimiz Afyon'un Kuzey doğusunda 4356 kilometre kare mesahaya ve 1006 râkımına sahiptir. Son nüfus sayımına göre merkez ilçenin nüfusu (5595) ve köyleri ile birlikte (59282) dir.

İlk önce 1865 yılında *Cırgın* ismi ile kaymakamlık olmuştur. İhtiva ettiği aşiretler esas olarak «*Cırgın, Dumralı, Boynuğunlu, Türkmen, Muslucalı, Kacerli Çilli, İncililerdir*». Sonradan bu aşiretlere karışan «*Yörükler, Karabağlar*» ve Muhacirlerdir.

Cırgın ismi ile kaymakamlık olan ilçemiz, sonradan «Muslucalı, Azizîye» ve son olarak, yakın bulunduğu dağlara izafeten «Emirdağı» adlarını almıştır. Halkın %80'i çiftçi, %5'i memur, %14'i tüccar ve zanaatkarıdır. Her şeyden önce geniş bir ticarete kucağını açan Emirdağı, tüccarlarını Anadolu'nun muhtelif yerlerine ticarî seyahatlere sevkeder. Bu ticaretin başında hayvan alım-satımı olan canbazlık gelir.

Emirdağları ilçenin güneyinde olup (2241) metre yüksekliğindedir. Bu dağların eteklerinde, ilkbaharda başlayan, yaylâ hayatı hüküm sürer. Hemen her çiftçi ilkbaharda meşhur ve çok hoş giden «Topak ev»lerle bu yaylâlara göç ederler. Yaylâ âlemi ve yaylâ eğlenceleri ilçemizin en zevkli hayatıdır. Yaylâ ilçemize yeni bir hayat ve yeni bir yılın gücünü verir. Derin ve içli kaval sesleri arasında çan seslerinin uğultusu halkımızın bütün dertlerini unuttuverir ve bol bir neşe içerisinde eğlencelere garkeyler:

Emirdağı birbirine ulalı

Altın yüzük parmağında dolalı,

Başın mı büyüdü gelin otalı,

Sen kız iken seni seven ben idim.

türkülerimiz böylece yaylâ hayatından doğuyor.

Yaylâya giderken yolun sağında

Bir çift güzel gördüm Emirdağı'nda

türküsü de yaylâcıların Emirdağı ilçesine attıkları bir taşır.

Coşkun pınar kaynaklarında kuş cıvıltıları, sert bir hava, halkımıza çok zahmet çektikleri sıtmayı unutturur ve «sıtma» ismini taşıyan, kinayi bir vaziyette ithaf edilen, ısıtma isimli bir pınar ba-

şında, bir yörük şairimize (ısıtma şiiri)ni yazdırır. Yaylâdan gücünü alan halk derin bir zevk ve arzu ile orağının başına koşar; üç ay süren bu çalışma, yaylanın verdiği gücü asla harcıyamaz; yine aynı iştah ve göğüs kabargınlığı ile güze girer ve tarlasını tazeler. Bu çalışmalar bizim iftihar edeceğimiz kadar vatanın da iftihar edeceği verimdedir. 1941 Yılında ofis ajanımız Türkiye'de dördüncü büyük ofis çekini kullanmıştır.

Buğdayı ambarına koyan halk yeni bir zevk hayatı başlangıcı olan kışa girer. Yaylânın hoş sesleri artık köylere intikal etmiştir.

Zevki düğün derneğinden ve yayla göçmenliğinden geri kalmayan bir dernek te (Bulgur çekme)leridir. Bunun zevki gençlere verilmiştir. Genç kızlar, önlerine aldıkları iki taştan ibaret değirmeni döndürürken:

*Çarşıdan aldığım yeşil biberler,
Köyümüzün adı "Suvermez,, derler,
Bana diken oldu yattığım yerler
Kaldırın o yeri, yârsız neyleyim?*

türküsü ile genç delikanlıları etraflarına toplarlar, gençler de:

*Kapıya bağladım kınalı koçu
Harmanı kaldırdım kız senin uçu (için)
Al bohçanı, düş ardıma, gidelim
Afiyon damları hep bizim uçu (için) [1]*

karşılık türküleri ile yârsız kalan yerlerini kaldırmamalarını tavsiye ederler bunun üzerine genç kızlar ve genç delikanlılar beraberce:

*Pınarın başına vurmuş koyunu,
Mor menevşe gibi eğmiş boynunu,
Uyumuşum uyandıran olmamış
Cennet köşkü sandım yârin koynunu.*

artık bulgur çekmeleri bu şekilde sona ermiş bulunur.

Beyaz kar altında kalan köy ve kasabamızda düğün dernekleri ile beraber "arabaşı,, gezileri başlar. Anlatılması ve tarif edilmesi çok uzun olan bu aş çiğnenmeden yutulduğu için ilcemize gelen yeni misafirlerimizin bir hayli tuhafına gider.

İlcemizin bir yıllık hayatı işte bundan ibarettir. Yazımı askere giden gençlerimizin ayrılık türküleri ile bitireceğim:

*Askere gidiy(orum) kal Emirdağı,
Ateşler düşsünde yan Emirdağıl..*

[1] Dam: bir başka adı «Hapisano-Cozaevi»

(Kınası Karılır Tasta...)

OSMAN ATTILÂ

DÜĞÜN, bizim köklü geleneklerimizden biridir. «İnsan bir düğünde, bir bayramda, bir ölümde belli olur.» sözünde ne büyük bir gerçek vardır. Doğru: düğün gerek kız, gerekse erkek için, umumiyetle, bir defa olacağına göre önemi büyüktür ve insanlar arasında bir "değer ölçüsü,, olarak da ehemmiyetlidir. Yurdumuzda geyimler nasıl bölge bölge ayrılırsa, düğünler de öylece bölge bölge ayrılır. Bu değişiklik; aşiret aşiret, şehir şehir ayrıldığı gibi, bir il içinde -ufakta olsa- köyler arasında bile görülür. Afyonkarahisar düğünleri üzerinde yaptığımız geniş incelemeyi, bir başka fırsatta, okuyucularımıza sunacağız. Bugün, ilimizin ünalmış, Ankara radyosunda da çığrılan bir türküsünü, *Kına Türküsü'nü* vereceğiz. Bu arada, düğünün en şenlikli gecesi olan; hem kız evinde, hemde oğlan evinde pek şen geçen «Kına Gecesi»ne âit kısa bir bilgiyi yazmayı zarurî gördük.

Dünür gezme (gözücü), söz kesilip kahve içme, nişan (yavuklu alma) şerbeti içme, siniardı dâveti (karşılıklı gönderilen nişan temsilinden sonra kız evince yapılan yemek ziyafeti), kandillikler (kandil gününde yollanan kına ve kandil helvası), Hıdırellez dâveti (yavukluluk sanzına bastırılan Hıdırellezlik yollanması ve dâvet olma) ve böylece..

Bütün bunlardan ve düğünün ilk günü olan "saç kesme,, den sonra her iki düğünevinde de yapılan Kına Gecesi'nde:

a) Kına ile mum ikinci vakti kız evine yollanır. Gecesi oğlan evinden kadınlar gurup hâlinde kız evine gelirler. Orada kız evi ile birleşirler. Kızın babası duvağı örter. En önde, okucu (1) kadının refakatinde gelinlik kız salona gelir. Önde ve arkada, ellerinde mumlar yanan, genç kızlar vardır. İlk olarak kaynananın elini, sonra diğer oğlan evine âit kadınların ellerini öper. Bu işten sonra (kınaya basılacak para)lar kızın ellerinde toplanır. Oğlan evi kalkıp gidince, kız evi, çoğu genç olan kızlar, gelinlerle kalır. Kızın sağdıcı,

(1) Okucu: dostları düğüne çağıran, şifahi davetiye götürün «okuyucu»

arkadaşları, yengeleri onun başına toplar; hem türkü çığırır, hem de kına yakmağa başlarlar. Gelinin ve anasının hüznünü gidermek için türlü oyunlar, türlü eğlenciler yapılır. Bir kıza ömründe bir defa kına yakılacağı için çoğu zaman bu güzel eğlenciler sabahı bulur...

b) Oğlan evinde: eğer yemek ziyafeti tertiplenmişse, sabahtan itibaren, öğün öğün misafirler gelip giderler. Gündüz yemeğe gelenler yaşlılardır. Bunlar gece bir ziyaret daha yaparlar. Akşam yemeğine gelenler gençlerdir, ki bunlar güveyinin arkadaşları ve yârenleridir. Tabii sağdıç, düğün başından itibaren güveyinin yanındadır. Yemekten sonra saz heyeti türküler çalıp çığırmağa başlar. Kız evinden ve oğlan evinden karşılıklı (hayırlı olsun) a birer heyet gider, gelir. Gelip gidenler azalınca gençler bir odaya toplanır ve eğlenmeğe esaslı surette başlarlar. Bu arada içki içenler de olur. Gecenin neşeli geçmesi için tedbirler gündüzden alınmıştır. Kına hem sağdıçın, hem de güveyinin ellerine (sağ elin üç parmağı, yarım el) yakılır. Bunun üzerine güveyi ve sağdıç, başta baba olmak üzere, büyüklerin ellerini öperler, sonra da arkadaşlarının ellerini sıkırlar...

İşte, *Kına Türküsü*, her iki düğün evinde bu şekilde hep birlikte çalınır ve çığırılır:

*Kınası karılır tasta,
Oğlan evi pek havasta,
Kız anası kara yasta,*

*Yârenim, kınan kutl (u) olsun,
Orda dirliğin tatl (ı) olsun.*

*Tuz kabını tuzsuz koyan,
Koc (a) evleri ıssız koyan,
Anasını kızsız koyan,*

*Yârenim, kınan kutl-olsun
Orda dirliğin tatl-olsun.*

*Ana hamama vardın mı?
Yunduğum yeri gördün mü?
Şimdi kıymatım bildin mi?*

*Yârenim kınan kutl-olsun
Orda dirliğin tatl-olsun.*

*Kaya dibi karıncalı,
Yanı çifte görümceli,
Hem dayılı, hem amcalı,*

*Yârenim kınan kutl-olsun,
Orda dirliğin tatl-olsun.*

*Kaynanam hamama varsa,
İk (i) ayağı birden kaysa,
Hamam tası bana kalsa,*

*Yârenim kınan kutl-olsun,
Orda dirliğin tatl-olsun.*

*Atlayıp geçer eşiği,
Sofrada kalır kaşığı,
Gelin, evlerin ışığı,*

*Yârenim kınan kutl-olsun,
Orda dirliğin tatl-olsun.*

*Fişneden hoşafın pişti,
Gelinlik nişanen düştü,
Kız anadan ayrı düştü,*

*Yârenim kınan kutl-olsun,
Orda dirliğin tatl-olsun.*

*Kızınız gidiyor
Nazınız gidiyor
Bugün akşamlik, akşamlik
Yarın öğlenlik, öğlenlik,
Misafir kaldı
Söylemez oldu.*

●EVİMİZ İÇİNDE●

Ev Çalışma Notlarından...

1946 Yılı başındanberi Halkevimiz en verimli çalışmasını çeşitli kurslara ayırmıştır.

1— Geçen altı aydanberi varlığı iyice belli olmağa başlayan saz çalışmaları düzenli bir şekle konmuş ve bir saz kursu açılmıştır. Okul öğrencileri için her gün saat (16-17) diğer serbest olanlar için de saat (19-21) arasında çalışmalar olmaktadır.

Elimizde eskiden mevcut saz ve curalara ilâve olarak; kursun gördüğü rağbet üzerine, yeniden (4) saz ile (5) cura yaptırılmıştır. Sazla birlikte yerli halk türkülleri de öğretilmektedir. Bu kursu şehrimizin saz çalanlarından Şükrü Hanlı ile Kâzım Baskın idare etmektedirler.

2— Halkevimizde eskiden mevcut malzemeden faydalanarak yeniden Bando takımı teşkil etmek amacı ile bir de (Bando Kursu) açılmıştır. Bu kursa da bir çok meraklı ve istidatlı genç katılmaktadır. Ekrem Taşkın'la Oğuz Toktamış'ın idare ettiği bando kursu haftanın üç gününde çalışmaktadır.

3— Üçüncü kurs, geçen yılki

rağbete ve ihtiyaca dayanarak açılan ve üç dersanede devam eden (Okuma-Yazma) kursudur:

a) Fakirlik ve çeşitli sebeplerle okula gidememiş çocuklar,

b) Geçen yıldan birinci kursu ikmal edenlerle yaşlı yurttaşlar.

Öğretmen Muhtar Emre, Tevfik Doras ve Hasip Diker tarafından idare edilen dersler, âdeta okul manzarası göstermektedir.

Ş U H U T FOLKLOR GECESİ

Halkevimiz tarafından tertip edilen İlçe folklor gecelerinin ilki olan «Şuhut Folklor Gecesi» 12 Ocak 1946 günü yapılmıştır. İl içinde büyük bir kültür kaynaşmasına vesile teşkil eden «İlçe ve Bucak geceleri» tertibi üzerine Ev Başkanı kısa, özlü bir konuşma yapmıştır. Bundan sonra Şuhut Halkodası gençleri mandolin konseri vermişler; Karadilli köyünden Karadirek Ahmet Çavuş sazıyla köy türkülleri çalmış, Ağın köylüleri saz heyeti refakatinde (a dağlar lâleli dağlar, İslâmoğlu, Köroğlu ve rençberler sökmemiş anğları) türkülerinde oynamışlardır. Bu oyunların ardından yerli

zeybek oynanmış ve Nalbant Bay Ali (yemekler üzerine) orjinal bir monoloğ söylemiştir. 2 Perdelik (Eğitmen) piyesi başarı ile temsil edildikten sonra halk türkülerine devam edilmiş; Muharrem Çepni-oğlu sazla (Keklik, Çiğdem, Bül-bül) türkülerile Âşık Veysel'den bir parça çalmış ve çığırmıştır.

Türküleri takiben yine oyunlar oynanmış ve saz heyeti (Turnalar, Kamer Elif ve Topal koşma)yı çalıp, çığırmıştır. En sonunda Şuhut Bucak Müdürü Hicri Seçgin-er birkaç söz söylemiş ve Şuhut lular (Hoş Kal)la bu güzel geceyi bitirmişlerdir.

E M İ R D A Ğ I FOLKLOR GECESİ

Tertiplediğimiz "İlce Folklor Geceleri,"nin ikincisini, Emirdağı Halkevi gençleri, 19-Ocak-1946 akşamı vermişlerdir.

Konuklarımız, Türkmen yaylâsı Emirdağı ilçemizin inanlı ve kültürlü gençliği hazırladığı ve tatbik ettiği güzel programla halkımıza çok güzel bir gece yaşatmışlardır. Emirdağı'nı şiirleri türküler ve yaşayan halk kültürü örnekleriyle yaşatan Halkevli gençlik; varlığını bir çok orjinal hareketler de göstermiştir. Emirdağı'na ait kısa fakat özlü bilgi verilmiş, Emirdağı'nı ögen şiirler,

Emirdağ'lı şâirler tarafından okunmuştur. Çevrenin çok değerli türküler çalınmış ve çığırılmış: bulgur çekimi, kına yakma ve gelin oyun havaları gibi birçok güzel gelenekler canlandırılmıştır

Halkevimize konuk olan Emirdağı Halkevi gençliği ayrıca Afyon Halkevi gençleriyle spor temasları imkânı da bulmuş; Lise gençliği ile voleybol ve Afyon Gençlik Kulübü ile de futbol maçları yapmışlardır.

Afyon'da kaldıkları günler, başta C.H.P. başkanımız *Mahir Erkmen* olduğu halde Partili ve Halkevli arkadaşlar konuklarımızla çok yakından ve çok içten ilgi göstermişler, bir arada iki şehir arasında kültürel ve çeşitli konular üzerinde tatlı konuşmalar ve hasbihaller yapılmıştır. Ayrıca, bir gecede, iç salonumuzda misafirlerin şerefine Partili ve Evimiz arkadaşlarıyla özel bir toplantı yapılmış, Afyon şâirlerine ait çeşitli şiirler okunmuş, fıkralar anlatılmış, saz çalınmış birlikte iyi ve hoş dakikalar geçirilmiştir. Konuklarımız öğle üzeri Halkevi önünden sevgi sıcaklığı içinde uğurlanmışlardır.

DOĞAN BASİMEVİ - AFYON

Bugün çıkmakta olan Halkevleri dergilerinin listesi

Ü L K Ü : ANKARA.

Derginin Adı	Çıkaran Halkevi
Abant	Bolu
Başpınar	Gaziantep
Çorumlu	Çorum
Doğuş	Kars
Erciyaş	Kayseri
Fikirler	İzmir
Gediz	Manisa
Görüşler	Adana
Halkevi	Eskişehir
İstanbul	İstanbul
İnanç	Denizli
İnan	Trabzon
Karacadağ	Diyarbakır
Kara elmas	Zonguldak
Kaynak	Balıkesir
Konya	Konya
Ondokuz Mayıs	Samsun
Taşpınar	Afyon
Türk Akdeniz	Antalya
Ün	İsparta
Uludağ	Bursa

İmtiyaz Sahibi: A. Sami Onur. Neşriyat Mü. Yahya Akın

Yazı İşleri Müdürü : Edip Âli Bakı,

Yeri : Afyon Halkevi.

Basıldığı Yer : Afyon Doğan Basımevi
